

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 2138/10 - א'

בפני: כבוד השופט יי דנציגר

המבקשת: מועצה מקומית דלית אל כרמל (לשעבר חלק מעיריית כרמל)

נגד

המשיבה: סונול ישראל בע"מ

בקשה לעיכוב ביצוע פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בת"א 1217/05 מיום 1.2.10 שניתן על ידי כבוד השופט א' רזי

בשם המבקשת: עו"ד א' פיש; עו"ד יי אדלר

בשם המשיבה: עו"ד ר' כמאל

החלטה

לפניי בקשה לעיכוב ביצוע פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בת"א 1217-05 מיום 1.2.2010 שניתן על ידי כבוד השופט א' רזי, במסגרתו התקבלה תביעת המשיבה והמבקשת חויבה לשלם למשיבה סכום העולה על 5,000,000 ש"ח בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק.

העובדות על פי פסק דינו של בית המשפט המחוזי

1. המשיבה הגישה תביעה בסדר דין מקוצר נגד המבקשת. על פי פסק דינו של בית המשפט המחוזי, בין השנים 2003 ל-2004 מסרה המבקשת למשיבה 19 הוראות תשלום בלתי חוזרות לתשלום סכום כולל בסך 9,437,139 ש"ח מחשבונה של המבקשת בבנק אוצר השלטון המקומי בע"מ (להלן: הבנק). הוראות התשלום נמסרו למשיבה מקבלנים שביצעו עבודות עבור המבקשת. ואולם, הוראות התשלום שהופקדו בבנק לא

כובדו וגם לא הוחזרו למשיבה. יוער כי לכתב התביעה צורפו העתקיהן של הוראות התשלום.

2. ביום 5.3.2006 ניתן פסק דין חלקי לאחר שהצדדים הגיעו לפשרה לגבי חלק מהסכום. לגבי יתרת הסכום, בסכום כולל העולה על 5,000,000 ש"ח הוגשה בקשת רשות להתגונן על ידי המבקשת בטענה כי הוראות התשלום הוחזרו לה. כן טענה המבקשת, כי הוראות התשלום שנמסרו למשיבה אינן מקימות עילת תביעה. לטענת המבקשת לא מדובר בשטר ומכאן שהיה על המשיבה לפרט את הבסיס העובדתי המאפשר לה לבוא ולטעון נגד המבקשת כי קיים חוב, דבר שלא נעשה. המבקשת אף הגישה הודעות צד ג' נגד הבנק ונגד חברת כרמים בעמק בע"מ (להלן: כרמים בעמק). בעניין זה קבע בית המשפט המחוזי, כי לאור קו הגנתה של המבקשת יש להניח כי החליטה לוותר על עימות משפטי עם הצדדים השלישיים וכי כבר בשלב מקדמי של הדיון היא ביקשה למחוק את ההודעות לצדדים השלישיים והם "יצאו מהתמונה".

3. בהתייחס למהותן של הוראות התשלום, קבע בית המשפט המחוזי כי לא מדובר בשטר. נקבע, כי לאור התשתית העובדתית מתבקשת המסקנה לפיה מדובר במקרה מובהק של המחאת זכות שמעורבים בה כרמים בעמק (הנושה) שהורתה למבקשת (החייבת) לפרוע את חובה ישירות למשיבה שהיא בגדר הנמחה. נקבע, כי שלב הביצוע של המחאת הזכות קיבל ביטוי במתן הוראות תשלום בלתי חוזרות שהופנו לבנק, כאשר צויין כי המשיבה היא המוטב. הוראות אלה, כך נקבע, מבטאות זיקה משפטית ישירה ועצמאית שנוצרה בין המבקשת למשיבה, ללא שהחבות תלויה בעסקת היסוד. עוד נקבע, כי אין כל משמעות לכך שלמבקשת לא היה קשר עסקי עם המשיבה. בעניין זה קבע בית המשפט המחוזי כי במצב הטיפוסי של המחאת זכות, נושה מורה לחייב לפרוע את החוב ישירות לצד שלישי. בנוסף נקבע, כי על אף שזכותו של נושה אינה מותנית בקבלת הסכמתו של החייב, במקרה דנן הנסיבות מעידות על כך שהסכם ההמחאה נעשה בשיתוף פעולה עם המבקשת. יוער כי בית המשפט המחוזי דחה את טענת המבקשת לפיה אם מדובר בהמחאת זכות, הרי שדפוס ההתנהלות בין המשיבה לכרמים בעמק מעיד לכל היותר שמדובר בהמחאת זכות על דרך שיעבוד ולא על המחאה שהיא בגדר מכר.

4. בהמשך, דחה בית המשפט המחוזי את טענת המבקשת לפיה אין להטיל עליה חובה לשלם עבור הוראות תשלום שקיבלה חזרה.

5. לפיכך, ולאחר ניכוי החיוב לפי פסק הדין החלקי מיום 5.3.2006 חייב בית המשפט המחוזי את המבקשת לשלם למשיבה סכום של 5,897,139 ש"ח בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק. בנוסף חויבה המבקשת בהוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין בסך 200,000 ש"ח בצירוף מע"מ.

6. על פסק דינו של בית המשפט המחוזי הגישה המבקשת בקשה לעיכוב ביצוע. בית המשפט המחוזי הורה בהחלטתו מיום 25.3.2010 על עיכוב ביצוע חלקי של פסק הדין בגין כל סכום שמעבר לשליש החוב הפסוק. על החלטה זו הוגשה הבקשה שלפניי בה מבוקש להורות על עיכוב ביצוע של כלל הסכום שנפסק לחובת המבקשת.

הטענות בבקשה

7. המבקשת טוענת כי הערעור מעלה שאלות משפטיות הנוגעות למהותן של הוראות תשלום וכי לא יכולה להיות מחלוקת כי נושא זה טרם נדון על ידי בית משפט זה. על פי הנטען, הערעור מעלה שתי שאלות משפטיות מרכזיות: האחת, האם ניתן לחייב את המבקשת בגין הוראות בלתי חוזרות הגם שהעותק המקורי של הוראות התשלום הושב לה עוד קודם לפתיחת ההליכים. המבקשת טוענת בעניין זה כי לא ניתן היה לחייב אותה בגין ההוראות, שכן קביעת בית המשפט המחוזי כי מדובר במסמך שיוצר חבות עצמאית ובלתי תלויה בעסקת היסוד, מחייבים לראות את ההוראות הבלתי חוזרות כאילו מדובר בשטר ולא ניתן לחייב אדם כאשר המקור נמצא בידו. השאלה המשפטית השנייה המתעוררת בערעור הינה – האם הוראות התשלום, כשלעצמן, משמשות עילה עצמאית בגינה ניתן לחייב את המבקשת בסכום הנקוב בהן, הגם שהצדדים אינם חלוקים על הטענה כי לא מדובר בשטר וכי לא הוכחה עסקת היסוד. נשוא הוראות התשלום.

8. המבקשת מוסיפה וטוענת כי הוראות התשלום שבתשלומן היא חויבה שולמו לצד שלישי, ואם לא יעוכב פסק הדין משמעות הדבר היא כי על המבקשת לשלם פעמיים סכומי עתק בגין אותה עסקה.

9. מכאן שלטענת המבקשת סיכויי הערעור הינם טובים.

10. אשר למאזן הנוחות, נטען כי זה נוטה לעבר המבקשת ומחייב את עיכוב ביצוע פסק הדין. בעניין זה נטען, כי מצבה הכלכלי של המבקשת הינו רעוע עד כדי כי ביצוע פסק הדין, גם בחלקו לאור החלטת בית המשפט המחוזי בבקשה לעיכוב ביצוע, עלול

להביא לקריסתה ובודאי שלא יאפשר לה להתנהל בשגרה. עוד נטען, כי מדובר בגוף ציבורי ומימוש פסק הדין משמעותו נזק כבד לציבור. על פי הנטען, למבקשת חובות כבדים והותרת פסק הדין על כנו תביא להגדלת החוב ותקשה על האפשרות לעמוד בצו התשלומים לשלם לנושים כספים. כן נטען, כי המבקשת מצויה כיום בהסדר הבראה ומימוש פסק הדין עלול לפגוע בסיכוייו. עוד נטען, כי יש להתחשב בכך שהמבקשת הינה רשות מקומית ועל כן על פי הפסיקה הרווחת ניתן לסמוך על כך שתוכל לשלם את חובה אם תפסיד בערעור.

תגובת המשיבה

11. המשיבה מתנגדת לבקשה. המשיבה מציינת כי הלכה היא כי שאין לעכב פסק דין, במיוחד כאשר מדובר בחיוב כספי, וכי יש לבצע את פסק הדין שניתן לטובתה תוך זמן סביר וללא עיכובים. כן נטען, כי מצבה של המשיבה מבטיח כי לא תיווצר בעיה להשבת הסכום הכספי במידה וערעורה של המבקשת יתקבל ונדמה כי גם המבקשת אינה חולקת על כך.

12. עוד נטען, כי טענותיה של המבקשת נדונו בהרחבה בפסק דינו המנומק של בית המשפט המחוזי ונדחו הן מאחר ולא הובאו ראיות והן לאור מחיקת כל ההליכים נגד חברת כרמים בעמק. מכאן שסיכויי הערעור אינם גבוהים. בהתייחס לטענת המבקשת לפיה השאלות המשפטיות העולות בערעור שטרם זכו לדיון על ידי בית משפט זה, נטען כי אין בכך כל הצדקה כדי לעכב את ביצוע פסק הדין עד להכרעת בית משפט זה ומעבר לכך, לא ניתן לטעון כי קיימת מחלוקת בעניין זה בערכאות הדיוניות. עוד נטען, כי עצם העובדה כי מרבית השאלות שזכו לדיון בעניין הנדון היו משפטיות ולא עובדתיות לא בהכרח מגבירה את סיכויי הערעור.

13. בהתייחס למצבה הכלכלי של המבקשת, נטען כי הוא אינו יכול להצדיק את אי ביצועו של פסק הדין וכי קשייה של המבקשת הינם מלפני שנים ומצבה הכלכלי מצביע, ככל הנראה, אך ורק על כשלים בניהולה לאורך זמן, ואין לזקוף את מצבה הכלכלי העגום לזכותה תוך הענקת פטור מתשלום חובותיה. בעניין זה אף נטען, כי המבקשת טענה טענות סותרות כאשר מחד טענה למצבה הכלכלי הרעוע ומאידך טענה כי לאור העובדה שהיא רשות מקומית, ניתן לסמוך עליה כי תשיב את חובה. המשיבה מוסיפה וטוענת כי אי ביצוע פסק הדין עלול להשפיע לרעה על חוסנה של המשיבה. אשר להסתמכותה של המבקשת על החלטת בית משפט זה בע"א 8385/09 המועצה המקומית סאג'ור נ' סונול ישראל בע"מ (לא פורסם, 24.2.2010) (להלן: עניין סאג'ור)

נטען כי דווקא ההחלטה בעניין סאג'ור מעידה כי דין הבקשה להידחות שכן גם בעניין סאג'ור עוכב ביצוע פסק הדין רק ביחס לחלק מהסכום.

14. בהתייחס לטענותיה של המבקשת כלפי חברת כרמים בעמק, נטען כי לו היו למבקשת טענות כלפי צד שלישי, היה עליה לשלוח הודעת צד ג' במסגרת ההליך שהתנהל בבית המשפט המחוזי ומשלא עשתה כן אין לה להלין אלא על עצמה.

15. לבסוף, נטען כי המבקשת מעלה בבקשתה טענות חדשות שהן בגדר "חזיתות חדשות" שמופיעות לראשונה לפני ערכאת הערעור.

דיון והכרעה

16. לאחר שעיינתי בבקשה ובתגובה הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות. כידוע, כלל הוא כי הגשת ערעור אינה מעכבת את ביצועו של פסק הדין [ראו: תקנה 466 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד – 1984 (להלן: התקנות); ע"א 1731/10 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' יוגב (לא פורסם, 21.4.2010) בפסקה 7 (להלן: עניין מגדל)]. במסגרת בחינתה של בקשה לעיכוב ביצוע יידרש בית המשפט לבחינתם של שני תנאים: האחד, בחינה האם סיכויי הערעור טובים; והשני, האם מאזן הנוחות נוטה בכיור לטובתו של המבקש (ראו: ע"א 2306/10 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' ספיה (לא פורסם, 9.4.2010) בפסקה 8 (להלן: עניין כלל); תקנות 467 ו-468 לתקנות).

17. הלכה היא כי כאשר מדובר בעיכוב ביצוע של חיוב כספי, נטייתו של בית המשפט הינה שלא לעכב את ביצוע פסק הדין, אלא במקום בו קיים חשש שאם מבקש עיכוב הביצוע יזכה בערעור הוא לא יוכל לגבות בחזרה את כספו (ראו: עניין מגדל, שם; עניין כלל, לעיל, בפסקה 9) או במקום בו הסכום בו חוייב המבקש עלול לפגוע במצבו הכלכלי באופן אנוש, עד כדי כך שאף אם יתקבל הערעור לא ניתן יהיה להשיב את המצב לקדמותו (ראו: עניין סאג'ור, לעיל, בפסקה 6).

18. נדמה כי הצדדים במקרה שלפניי אינם חולקים על כך כי הנושאים העולים מהודעת הערעור מעלים שאלות משפטיות שטרם זכו להכרעת בית משפט זה וכפי שקבע השופט י' עמית בעניין סאג'ור בנסיבות אלה אין מקום להביע עמדה לגבי סיכויי הערעור במסגרת הבקשה הנוכחית. בעניין זה אבקש להוסיף כי דיון בטענות הצדדים לגבי כרמים בעמק מקומו אף הוא במסגרת הערעור.

19. מסקנתי לפיה אין מקום להביע עמדה לגבי סיכויי הערעור מתחדדת לאור בחינת מאזן הנוחות אשר לטעמי אינו מצדיק את עיכוב ביצוע כלל החוב שנפסק לחובת המבקשת בבית המשפט המחוזי. אכן אין להתעלם ממצבה הכלכלי הקשה הנטען של המבקשת, ולהשפעתו של ביצוע פסק הדין גם על תושבי היישוב, כאשר בעבר כבר נפסק כי נזק לציבור הינו שיקול שעל בית המשפט להתחשב בו במסגרת מאזן הנוחות (ראו: עניין סאג'ור, לעיל, בפסקה 7; וכן השוו לדבריי בעע"ם 7979/09 שמואלי נ' ד'קי סבג ראש עיריית נהרייה (לא פורסם, 25.10.2009) בפסקה 11). עם זאת, לצד השיקול הציבורי ומצבה הכלכלי הקשה של המבקשת, אין לשכוח את הכלל הנזכר לפיו אין לעכב ביצוע חיוב כספי. מכאן וכפי שנקבע בעניין סאג'ור עיכוב ביצוע חלקי של פסק הדין מהווה "איזון הולם בין האינטרסים הנוגדים של הצדדים, ובין הכלל לפיו אין לעכב ביצוע חיוב כספי לבין החריג לכלל". איזון זה משתקף לדעתי במקרה דנן בהחלטת בית המשפט המחוזי ולא מצאתי מקום להתערב בה.

20. סוף דבר: עיכוב הביצוע הארעי שניתן בהחלטתי מיום 8.4.2010 מבוטל בזאת ועיכוב הביצוע החלקי, בגין כל סכום שמעבר לשליש החוב הפסוק, שנקבע בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 25.3.2010 יישאר בעינו עד להכרעה בערעור. המבקשת תישא בהוצאות המשיבה ובשכר טרחת עורך דין בסך 5,000 ש"ח.

ניתנה היום, י"ב באייר תש"ע (26.4.2010).

ש ו פ ט